Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

2023/2085(INI)

30.11.2023

STANOVISKO

Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

pre Výbor pre ústavné veci

k vykonávaniu ustanovení zmluvy týkajúcich sa občianstva EÚ
(2023/2085(INI))

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko: Beata Kempa

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci vyzýva Výbor pre ústavné veci, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

1. konštatuje, že približne 50 miliónov ľudí patrí k národnostnej alebo jazykovej menšine v EÚ; upozorňuje na to, že Komisia nepodnikla žiadne legislatívne kroky v reakcii na európsku iniciatívu občanov „Minority SafePack – milión podpisov za rozmanitosť v Európe“ napriek tomu, že ju podporila veľká väčšina poslancov EP;

2. konštatuje, že právo na slobodu pohybu a jeho uplatňovanie je ústredným prvkom občianstva EÚ; poznamenáva, že vytvorenie schengenského priestoru je jedným z najväčších úspechov procesu európskej integrácie a výrazne posilňuje slobodu pohybu v rámci EÚ; uvádza, že Rada vo svojich záveroch z 9. júna 2011 potvrdila úspešné ukončenie procesu hodnotenia a technickú pripravenosť Bulharska a Rumunska na pristúpenie k schengenskému priestoru;

3. pripomína, že občianstvo EÚ je podľa zmlúv EÚ úzko spojené s občianstvom členského štátu a závisí od neho, pričom udeľovanie štátneho občianstva je vo výlučnej právomoci každého členského štátu; poukazuje na to, že neexistuje iný spôsob získania občianstva EÚ ako získaním občianstva členského štátu;

4. zastáva názor, že občianstvo EÚ zahŕňa spoločnú európsku demokratickú identitu a osobitné práva, povinnosti a slobody, ktoré sú s ňou spojené, a že uplatňovanie týchto práv posilňuje prepojenie občanov s EÚ;

5. pripomína, že v článku 20 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa vymedzuje občianstvo Únie ako občianstvo založené na občianstve členského štátu; zdôrazňuje, že je dôležité pokračovať v uplatňovaní tohto systému, a to aj po možných budúcich revíziách zmluvy;

6. vyzýva EÚ, aby podporila prijatie európskej charty digitálnych práv vrátane práv týkajúcich sa digitálneho občianstva, pričom bude vychádzať z Európskeho vyhlásenia o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí;

7. vyzýva Komisiu, aby prijala nové oznámenie, v ktorom objasní určité kľúčové pojmy obsiahnuté v smernici 2004/38/ES[1] o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci EÚ, s cieľom poskytnúť členským štátom aktuálne usmernenia, ktoré by mohli prispieť k lepšiemu vykonávaniu smernice na vnútroštátnej úrovni, z čoho budú mať prospech občania EÚ aj ich rodinní príslušníci;

8. vyzýva Komisiu, aby bezodkladne predložila návrh na aktualizáciu a zlepšenie smernice o konzulárnej ochrane[2], a to aj tým, že sa delegáciám EÚ udelí aktívnejšia úloha pri

[1] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 30.4.2004, s. 77).

[2] Smernica Rady (EÚ) 2015/637 z 20. apríla 2015 o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách a o zrušení rozhodnutia 95/553/ES

poskytovaní pomoci nedostatočne zastúpeným občanom EÚ, ktorí majú pobyt alebo cestujú mimo EÚ;

9. vyzýva Radu a Európsku radu na prijatie potrebných opatrení s cieľom zabezpečiť, aby sa krajiny, ktoré spĺňajú technické kritériá na to, aby sa stali členmi schengenského priestoru, mohli pripojiť, čím sa všetkým občanom EÚ umožní využívať slobodu pohybu a posilní ich pocit európskej identity;

10. vyzýva Komisiu, aby sa aktívne usilovala o recipročné dohody o vízach s tretími krajinami a príslušnými členskými štátmi s cieľom zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie a dodržiavať zásadu vízovej reciprocity, a tak podporovať mobilitu a práva všetkých občanov EÚ;

11. vyzýva členské štáty, aby migrujúcich občanov EÚ pri registrácii v členskom štáte bydliska informovali o ich volebných právach a volebných postupoch týkajúcich sa európskych a komunálnych volieb a aby im ponúkli možnosť okamžite sa zaregistrovať ako volič;

12. naliehavo vyzýva Radu, aby urýchlene prijala revízie smernice Rady o volebných právach migrujúcich občanov Únie vo voľbách do Európskeho parlamentu[3] a smernice Rady o volebných právach migrujúcich občanov Únie v komunálnych voľbách[4] v súlade s pozíciou, ktorú schválil Parlament;

13. zdôrazňuje, že inštitúcie EÚ by mali podporovať väčšiu informovanosť, znalosti a chápanie práv a slobôd vyplývajúcich z občianstva EÚ a že stále existujú významné nedostatky v praktickom uplatňovaní občianstva EÚ; domnieva sa, že v záujme lepšieho využitia potenciálu občianstva EÚ by EÚ mala prijať kroky na zaručenie ochrany základných hodnôt EÚ; pripomína, že ochrana menšín, a to aj národnostných a jazykových, je základnou hodnotou a zároveň jednou z hlavných úloh Európskej únie;

14. vyzýva členské štáty, aby maximalizovali účasť všetkých svojich občanov vrátane sociálne zraniteľných skupín posilnením ich volebných práv prostredníctvom kampaní na zvyšovanie informovanosti, podnecovaním ich účasti na verejných diskusiách a zavedením vhodných opatrení prispôsobených ich vnútroštátnym volebným postupom s cieľom uľahčiť hlasovanie osobám, ktoré sú členmi marginalizovaných, menšinových alebo zraniteľných skupín a čelia ťažkostiam pri hlasovaní, napríklad tým, že poskytnú možnosť vybrať si volebné miestnosti a využívať podporné technológie, formáty a techniky; okrem toho vyzýva členské štáty, aby osobám so zdravotným postihnutím na ich žiadosť umožnili pomoc pri hlasovaní, a to od osoby podľa vlastného výberu, a aby sa snažili zabezpečiť možnosť hlasovania poštou a prípadne ďalej uľahčili osobné hlasovanie, hlasovanie prostredníctvom splnomocnenca a elektronické a online hlasovanie;

(Ú. v. EÚ L 106, 24.4.2015, s. 1).

[3] Návrh Komisie na smernicu Rady, ktorou sa stanovujú podrobnosti uplatňovania práva voliť a byť volený vo voľbách do Európskeho parlamentu pre občanov Únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi (COM(2021)0732).

[4] Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú podrobnosti uplatňovania práva voliť a byť volený v komunálnych voľbách pre občanov Únie s bydliskom v členskom štáte, ktorého nie sú štátnymi príslušníkmi (COM(2021)0733).

15. vyzýva členské štáty, aby prijali opatrenia na zabezpečenie toho, že ich volebné procesy nebudú ovplyvnené extrémizmom, šírením dezinformácií a zahraničným zasahovaním;

16. pripomína, že právo zúčastňovať sa na demokratickom živote a povinnosť zabezpečiť, aby sa rozhodnutia prijímali čo najotvorenejšie a čo najbližšie k občanom, je chránené článkom 10 Zmluvy o Európskej únii; žiada inštitúcie EÚ a členské štáty, aby poskytli dostatočný čas na verejné konzultácie a transparentnosť a aktívne zverejňovali verejné dokumenty;

17. naliehavo vyzýva Radu a Komisiu, aby obnovili rokovania o revízii nariadenia (ES) č. 1049/2001[5] s cieľom zabezpečiť, aby občania EÚ mohli v plnej miere uplatňovať svoje právo na prístup k dokumentom a kontrolovať inštitúcie, orgány, úrady a agentúry EÚ;

18. vyzýva členské štáty, aby postupne úplne zrušili systémy udeľovania občianstva investorom a akékoľvek ďalšie podobné vnútroštátne systémy alebo programy, ktoré vedú k nadobudnutiu ich občianstva a zahŕňajú priamy či nepriamy predaj občianstva EÚ, pretože sú z etického, právneho a ekonomického hľadiska problematické, sú vo svojej podstate nezlučiteľné so zásadou lojálnej spolupráce, ohrozujú samotnú koncepciu občianstva EÚ a porušujú zásady a hodnoty EÚ; pripomína, že tieto systémy predstavujú niekoľko vážnych bezpečnostných rizík pre občanov Únie, napríklad riziká, ktoré vyplývajú z prania špinavých peňazí a korupcie; domnieva sa, že absencia spoločných noriem upravujúcich systémy udeľovania pobytu na základe finančných investícií môže takisto predstavovať bezpečnostné riziká a prispievať k oslabovaniu integrity Únie;

19. odsudzuje skutočnosť, že v celej EÚ pretrváva diskriminácia z rôznych dôvodov; pripomína, že v článku 21 Charty základných práv EÚ sa zakazuje diskriminácia najmä z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie. opakuje, že je potrebné bojovať proti diskriminácii osôb patriacich k zraniteľným skupinám a menšinám, a pripomína svoju výzvu na komplexný systém ochrany EÚ zahŕňajúci existujúce nástroje medzinárodného práva a dodržiavanie osvedčených najlepších postupov v EÚ;

20. požaduje vypracovanie štatútu občianstva EÚ na základe článku 25 ZFEÚ, v ktorom sa zhrnú a aktualizujú existujúce občianske práva a stanovia nové; pripomína, že vypracovanie štatútu občianstva EÚ a aktualizácia týchto nových práv by sa mali vykonať v súlade so zmluvami;

21. žiada, aby sa do štatútu občianstva EÚ zahrnula horizontálna doložka o nediskriminácii ako dodatočná záruka rovnosti pri výkone práv vyplývajúcich z občianstva s cieľom zabezpečiť jednotnú úroveň ochrany v rámci Únie na základe článku 19 ZFEÚ pre osoby patriace k zraniteľným a marginalizovaným skupinám;

22. vyzýva Komisiu, aby tieto návrhy zohľadnila v nadchádzajúcej správe o občianstve EÚ za rok 2023 a aby prijala kroky potrebné na ich vykonanie v súlade s postupom

[5] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 z 30. mája 2001 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie (Ú. v. ES L 145, 31.5.2001, s. 43).

stanoveným v článku 25 ZFEÚ.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

Dátum prijatia	28.11.2023
Výsledok záverečného hlasovania	+: 48 –: 9 0: 5
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Vladimír Bilčík, Malin Björk, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Annika Bruna, Damien Carême, Clare Daly, Lena Düpont, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Cornelia Ernst, Nicolaus Fest, Evin Incir, Sophia in ‘t Veld, Patryk Jaki, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Fabienne Keller, Łukasz Kohut, Moritz Körner, Jeroen Lenaers, Juan Fernando López Aguilar, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Pina Picierno, Birgit Sippel, Tineke Strik, Annalisa Tardino, Yana Toom, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Daniel Freund, José Gusmão, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Matjaž Nemec, Janina Ochojska, Jan-Christoph Oetjen, Kostas Papadakis, Silvia Sardone, Paul Tang, Petar Vitanov, Axel Voss, Tomáš Zdechovský
Náhradníci (čl. 209 ods. 7) prítomní na záverečnom hlasovaní	Mathilde Androuët, Margrete Auken, Traian Băsescu, Tom Berendsen, Jarosław Duda, Rosa Estaràs Ferragut, Pär Holmgren, Andrey Kovatchev, Antonius Manders, Riho Terras

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY,

KTORÉ SPRAVODAJKYNI POSKYTLI INFORMÁCIE

Počas prípravy stanoviska až do jeho prijatia vo výbore poskytli spravodajkyni informácie tieto subjekty alebo osoby:

Subjekt a/alebo osoba
Spravodajkyňa vyhlasuje, že jej neposkytol informácie žiadny subjekt ani osoba.

Vypracovanie uvedeného zoznamu je vo výlučnej zodpovednosti spravodajkyne.

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

48	+
PPE	Traian Băsescu, Tom Berendsen, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Karolin Braunsberger-Reinhold, Jarosław Duda, Lena Düpont, Rosa Estaràs Ferragut, Andrey Kovatchev, Jeroen Lenaers, Antonius Manders, Nadine Morano, Janina Ochojska, Axel Voss, Javier Zarzalejos, Tomáš Zdechovský
S&D	Pietro Bartolo, Theresa Bielowski, Evin Incir, Marina Kaljurand, Łukasz Kohut, Juan Fernando López Aguilar, Javier Moreno Sánchez, Matjaž Nemec, Pina Picierno, Birgit Sippel, Paul Tang, Petar Vitanov, Elena Yoncheva
Renew	Abir Al-Sahlani, Malik Azmani, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Sophia in ‘t Veld, Fabienne Keller, Moritz Körner, Jan-Christoph Oetjen, Maite Pagazaurtundúa, Yana Toom
Verts/ALE	Margrete Auken, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Damien Carême, Daniel Freund, Pär Holmgren, Tineke Strik
ECR	Patryk Jaki, Assita Kanko, Beata Kempa

9	-
PPE	Rasa Juknevičienė, Riho Terras
ID	Mathilde Androuët, Annika Bruna, Nicolaus Fest, Tom Vandendriessche
The Left	Cornelia Ernst
NI	Kostas Papadakis, Milan Uhrík

5	0
ID	Silvia Sardone, Annalisa Tardino
The Left	Malin Björk, Clare Daly, José Gusmão

Vysvetlenie použitých znakov:
+ : za
- : proti
0 : zdržali sa hlasovania